

MARITIME SECURITY AND INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATIONS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-392-7-10>

COMBATING MARITIME PIRACY IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

БОРОТЬБА З МОРСЬКИМ ПІРАТСТВОМ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

**Bakhchevan Yevhen
Fedorovych**

*Candidate of Legal Sciences, Associate
Professor, Dean
Kherson Faculty of Odesa State
University of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Бахчеван Євген Федорович

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан
Херсонський факультет Одеського
державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Halunko Vira Mykolaivna

*Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of General
Legal Disciplines
Kherson Faculty of Odesa State
University of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Галуцько Віра Миколаївна

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальноправових
дисциплін
Херсонський факультет Одеського
державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Морське піратство є серйозною загрозою безпеці морської торгівлі та мореплавців, а також може впливати на економіку країн, які залежать від морської торгівлі. Напади піратів можуть призвести до втрати життів, поранень, зниження продуктивності роботи на кораблі, а також до втрати вантажу та матеріальних збитків.

21 листопада 2012 року Рада Безпеки ООН прийняла 13-ту резолюцію, з приводу ситуації з піратством, зокрема піратством в районі Сомалі. Цією резолюцією Рада Безпеки ООН ще раз підкреслила свою схвильованість загрозою, яку піратство та збройний розбій на морі проти суден становлять загрозу не лише «... для оперативної, безпечної і ефективної доставки гуманітарної допомоги в Сомалі і регіон, але й для безпеки моряків і інших осіб, для міжнародного судноплавства і безпеки морських торговельних шляхів, а також інших

суден, що піддаються ризику, включаючи рибпромислову діяльність відповідно з міжнародним правом...». Також була виказана схвильованість поширенням піратської загрози на західну частину Індійського океану і прилеглі морські райони та зростання потенціалу піратів [1].

За останні роки піратство в морях зменшилося, але все ще залишається значною проблемою. Згідно з даними Міжнародної морської організації, у 2020 році було зафіксовано 195 піратських нападів, що є найнижчим показником за останні 27 років. Однак, це не означає, що проблема вирішена повністю.

Найбільш піратсько-небезпечними регіонами є Сомалійський басейн, західне узбережжя Африки та південно-східна Азія. У Сомалійському басейні піратство стало особливо активним у 2000-х роках, коли сомалійські пірати почали нападати на судна, які проходили через Голубу лагуну.

Колишній Голова Генеральної Асамблеї ООН Ян Еліассон виказав точку зору, що боротьба з піратством вимагає багатоаспектного підходу: стабілізації ситуації в Сомалі; зміцнення потенціалу держав з розслідування піратських нападів та притягнення винних до відповідальності; прийняття індустрією судноплавства необхідних заходів безпеки [2]. Слід доповнити цю позицію ще одним аспектом – забезпеченням безумовного дотримання прав і основоположних свобод осіб, які потрапляють у сферу такої боротьби, насамперед підозрюваних у злочинах піратства [3].

Однак без вирішення комплексу завдань, пов'язаних з захистом прав людини і основоположних свобод, ефективна боротьба з піратством уявляється неможливою. Адже борці з піратами мають небезпеку наразитися на міжнародно-правову відповідальність за порушення прав людини і основоположних свобод.

Протидія піратству в морі є складною задачею, оскільки пірати діють віддалено від берегів і використовують сучасну технологію для своїх цілей. Однак, є кілька способів, якими можна боротися з цим явищем.

Перш за все, необхідно забезпечити безпеку на кораблях. Це може бути досягнуто за допомогою встановлення системи відеоспостереження, озброєння екіпажу та забезпечення достатнього рівня охорони на кораблі. Крім того, морські компанії можуть надавати своїм морякам спеціальну підготовку з протидії піратству та забезпечення безпеки.

Другим способом боротьби з піратством є міжнародне співробітництво. Країни повинні співпрацювати в області обміну інформацією про піратські напади, спільного патрулювання морських шляхів та

взаємної допомоги в розслідуванні та притягненні до відповідальності піратів.

Неодноразово Рада Безпеки ООН підкреслювала необхідність прийняття міжнародним співтовариством всебічних заходів для припинення піратства і збройного розбою на морі та усунення корінних причин цих явищ. Останнім часом вказане питання артикулюється навколо двох груп заходів: забезпечення збройного захисту моряків та забезпечення «... розслідування і судового переслідування як захоплених у морі підозрюваних, так і усіх тих, хто підбурює до актів піратства і умисно сприяє їх вчиненню, в тому числі ключових фігур, причетних до піратства злочинних співтовариств, які незаконно планують, організують, підтримують або фінансують такі напади і отримують з них доходи» [1]. Якщо забезпечення збройного захисту моряків може призвести до настання фатальних наслідків для осіб, які вчиняють піратство і збройні пограбування, то проведення розслідування і судового переслідування стикається з обмеженістю можливостей і внутрішньодержавного законодавства, що призводить до того, що підозрюваних осіб доводиться звільнити без судового розгляду незалежно від того, чи є достатньо доказів для їх судового переслідування. Остання проблема є наслідком того, що держави не в повній мірі виконали свої зобов'язання за Конвенцією про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства, 1988 року [4], яка передбачає серед іншого обов'язки держав встановити караність певних діянь, пов'язаних з піратством (ст.ст. 3, 5 Конвенції); вжити заходів, які можуть бути необхідними для встановлення її юрисдикції щодо вказаних злочинів (ст. 6 Конвенції); прийняти передаваних осіб, винуватих або підозрюваних у захопленні судна або здійсненні контролю над ним силою чи погрозою сили тощо (ст. 8 Конвенції). Під егідою РБ ООН заявлена і реалізується ініціатива зі створення Регіонального центру для судового переслідування у справах про піратство і координацію розвідувальних даних, приймаючою стороною якого є Республіка Сейшельські Острови

Крім того, необхідно звернути увагу на причини піратства. Багато піратів діють через брак робочих місць та економічних перешкод у їх регіонах. Тому, розвиток економіки та забезпечення робочих місць може допомогти зменшити кількість піратських нападів.

Викладене дозволяє зробити такі висновки.

Антипіратська діяльність, насамперед військового характеру, супроводжується не лише захопленням осіб, які підозрюються у злочинах піратства, але й застосуванням фатальної сили (вогнепальної зброї), що порушує питання про відповідність такої

діяльності, здійснюваної з боку держав-членів Ради Європи вимогам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Потребує окремого аналізу та систематизації потенційно належна до антипіратської діяльності практика ЄСПЛ з метою упередження можливих порушень прав людини і основоположних свобод з боку владних представників України.

Зважаючи на потенційно можливу участь України в антипіратських операціях, необхідною є розробка заснованих на практиці ЄСПЛ рекомендацій щодо дій військових моряків при звільненні заручників піратів, захопленні осіб, підозрюваних у злочинах піратства, встановленні юрисдикції України щодо конкретних злочинів піратства, вирішенню питання про передачу підозрюваних іншим державам тощо. У зв'язку з цим необхідним є приведення КПК України, а також підзаконних нормативно-правових актів у відповідність до вимог Конвенції та практики ЄСПЛ.

Література:

1. Резолюція 2077 (2012), ухвалена Радою Безпеки на його 6867-м засіданні 21 листопада 2012 (Док. ООН S/RES/2077 (2012)).
2. Підтримка міжнародного миру і безпеки : Попередній звіт 6865-го засідання Ради Безпеки ООН 19.11.2012 (Док. ООН S/PV.6865).
3. Bodini S. P. Fighting Maritime Piracy under the European Convention on Human Rights. *European Journal of International Law*. 2011. V. 22(3). P. 829–848
4. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства від 10.03.1988. *Офіційний вісник України від 26.01.2007*. 2007. № 3. Стор. 297, стаття 139, код акту 38454/2007.